

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 3 października 2018 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi oddalił powództwo M. G. (1) skierowane przeciwko S. G. (1) i Miastu Ł. o ustalenie istnienia prawa do lokalu socjalnego.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Postanowieniem z dnia 6 maja 2002 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi w wyniku częściowego podziału majątku wspólnego przyznał spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) przy ul. (...) na rzecz M. G. (2) ze spłatą kwoty 16.019,30 zł i nakazał S. G. (1) opuszczenie lokalu w terminie 1 roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

S. G. (1) nie figuruje jako osoba bezrobotna. Korzysta ze świadczeń MOPS od 1 kwietnia 2002 r. Żaden pracownik MOPS nie jest jego opiekunem. Nie pobiera świadczeń emerytalnych i rentowych.

S. G. (2) obecnie mieszka w spornym lokalu. Nie ponosi żadnych opłat za lokal. Komornik nie przeprowadził egzekucji.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał powództwo za niezasadne.

Wskazał, że zarzut braku legitymacji procesowej czynnej był zasadny.

Co do zasady, o uprawnieniu do lokalu socjalnego osób, których dotyczy nakaz opróżnienia lokalu (art. 14 ust. 1 ustawy o ochronie praw lokatorów) sąd może orzec tylko w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu. Art. 14 ust. 1 u.o.p.l. wskazuje, że w wyroku nakazującym opróżnienie lokalu sąd orzeka o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego bądź o braku takiego uprawnienia wobec osób, których nakaz dotyczy. Obowiązek zapewnienia lokalu socjalnego ciąży na gminie właściwej ze względu na miejsce położenia lokalu podlegającego opróżnieniu. Z treści tego przepisu wynika, że możliwość przyznania lokalu socjalnego osobom, których dotyczy nakaz opróżnienia lokalu, ustawa przewiduje wyłącznie w wyroku eksmisyjnym. Z przepisów ustawy o ochronie praw lokatorów (...) wynika, iż do kompetencji gminy należy gospodarowanie zasobem mieszkaniowym, w tym ustalanie listy osób uprawnionych do lokalu socjalnego, z którymi umowa najmu powinna być zawarta w pierwszej kolejności (por. art. 21 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 pkt 1, 3 i 5 u.o.p.l.) - natomiast wyjątkiem jest uprawnienie sądu do rozstrzygnięcia w wyroku eksmisyjnym o uprawnieniu byłego najemcy do lokalu socjalnego.

Podstawą do odrębnego ustalenia na drodze postępowania sądowego prawa do lokalu socjalnego jest art. 35 ustawy o ochronie praw lokatorów. Powołany przepis dotyczy tylko i wyłącznie osób, które przed dniem wejścia w życie ustawy zostały objęte orzeczeniem sądowym, chociażby nieprawomocnym, nakazującym opróżnienie lokalu, lub ostateczną decyzją administracyjną, o której mowa w art. 34, a orzeczenie to lub decyzja nie zostały wykonane.

Postanowienie o podziale majątku wspólnego zapadło w dniu 6 maja 2002 r. Zatem już po wejściu w życie obowiązującej ustawy. Nakaz wydania spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu obciążał S. G. (1).

Powódka, będąca następcą prawnym M. G. (2) nie jest zatem osobą objętą dyspozycją powołanego przepisu.

Nie może być także samodzielną podstawą niniejszego powództwa art. 189 k.p.c.. Dopuszczenie badania w trybie art. 189 k.p.c. prawa osób do lokalu socjalnego prowadziłyby w istocie do badania zasadności orzeczenia w przedmiocie prawa do lokalu socjalnego zawartego w wyroku eksmisyjnym. Ponadto przyznawanie przez sądy powszechne uprawnień do lokalu socjalnego w oparciu o art. 189 k.p.c. z pominięciem trybu określonego w art. 14 i art. 35 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów i zasobie mieszkaniowym gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, stanowiłoby w istocie wkroczenie w kompetencje gmin, do których należy gospodarowanie zasobem mieszkaniowym, w tym ustalenie liczby osób uprawnionych do lokalu socjalnego, z którymi umowa powinna być zawarta w pierwszej kolejności.

Z tego powodu w rachubę nie może także wchodzić przepis art. 14 ust. 4 w/w ustawy jako samodzielna podstawa prawna rozstrzygnięcia o żądaniu pozwu. Dzieje się tak dlatego, że zastosowanie tego przepisu jest możliwe wyłącznie w sprawie o eksmisję wytoczonej przeciwko lokatorowi w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy lub też w sprawie z powództwa osoby legitymowanej czynnie na podstawie art. 35 ustawy.

Tymczasem M. G. (1) nie jest osobą legitymowaną czynnie do wytoczenia powództwa z art. 35 ustawy z przyczyn, o których była mowa wyżej.

Z tych względów Sąd Rejonowy oddalił powództwo.

Powyższy wyrok zaskarżyła w całości powódka.

Skarżąca zarzuciła naruszenie:

1) art. 189 k.p.c. w związku z art. 14 ust. 1 oraz ust. 4 z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego, poprzez nieuprawnione przyjęcie, że powódce nie przysługuje legitymacja czynna do wytoczenia powództwa, w sytuacji, w której powódka obiektywnie ma potrzebę usunięcia wątpliwości odnoszących się do kwestii uprawnienia pozwanego do lokalu socjalnego, a nadto istnieje uzasadniona materialno-prawna podstawa jej żądania;

2) art. 365 k.p.c. poprzez nie uwzględnienie rozstrzygnięcia w sprawie I C 506/16 Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi.

Przy tak sformułowanych zarzutach skarżąca wniosła o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie odmiennie co do istoty sprawy i uwzględnienie powództwa w całości poprzez:

a) ustalenie, że S. G. (1), co do którego zapadło rozstrzygnięcie w sprawie II Ns 1579/01 Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, nakazujące, aby opróżnił i opuścił lokal nr (...), położony w Ł., przy ul. (...) i zwrócił klucze do przedmiotowego lokalu do rąk powódki, przysługuje uprawnienie do lokalu socjalnego;

b) ewentualnie ustalenie, że S. G. (1), co do którego zapadło rozstrzygnięcie w sprawie II Ns 1579/01 Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, nakazujące, aby opróżnił i opuścił lokal nr (...), położony w Ł., przy ul. (...) i zwrócił klucze do przedmiotowego lokalu do rąk powódki, nie przysługuje uprawnienie do lokalu socjalnego;

c) zasądzenie na rzecz powódki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest o tyle zasadna, że skutkuje koniecznością uchylenia zaskarżonego wyroku, choć nie wszystkie podniesione w niej zarzuty zasługują na aprobatę.

Chybionym jest bowiem zarzut naruszenia art. 365 k.p.c.. Przepisy art. 365 i 366 k.p.c., regulują instytucje prawomocności materialnej orzeczenia. Prawomocność materialna oznacza, że sąd obowiązany jest przyjąć, iż to co orzeczono w prawomocnym orzeczeniu jest dla niego wiążące. Jednakże wiążące to ma swoje granice przedmiotowe i podmiotowe. Przepis art. 365 k.p.c. nie określa wprost granic przedmiotowych mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia. W orzecznictwie trafnie uznano, że należy w tym względzie sięgać do art. 366 k.p.c., w którym wskazano granice przedmiotowe powagi rzeczy osądzonej. Powaga rzeczy osądzonej i moc wiążąca są bowiem dwoma aspektami prawomocności materialnej orzeczenia. W konsekwencji moc wiążąca obejmuje te ustalenia, które w związku z podstawą sporu stanowiły przedmiot rozstrzygnięcia. Natomiast przedmiot rozstrzygnięcia należy postrzegać biorąc pod uwagę żądanie pozwu i fakty przytoczone w celu jego uzasadnienia. Oznacza to, że nie są objęte mocą wiążącą

między innymi ustalenia faktyczne i poglądy interpretacyjne na których oparte zostało prawomocne orzeczenie (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 grudnia 2016 r., z dnia 24 stycznia 2017 r., V CSK 164/16, z dnia 26 maja 2017 r., I CSK 464/16).

Dlatego też wyrażony w uzasadnieniu orzeczenia w sprawie I C 506/16 Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, pogląd, że powódce przysługuje prawo wystąpienia z powództwem o ustalenie czy S. G. (1), co do którego zapadło rozstrzygnięcie w sprawie II Ns 1579/01 Sądu Rejonowego dla Łodzi - Śródmieścia w Łodzi, nakazujące, aby opróżnił i opuścił lokal nr (...), położony w Ł., przy ul. (...) i zwrócił klucze do przedmiotowego lokalu do rąk powódki, przysługuje uprawnienie do lokalu socjalnego, nie wiąże sądu orzekającego w niniejszej sprawie.

Pomimo tego jednak zaskarżony wyrok nie może się ostać.

Sąd Rejonowy błędnie bowiem przyjął, że powódka nie jest osobą legitymowaną czynnie do wystąpienia z przedmiotowym powództwem.

Powołane przez Sąd podstawy wystąpienia z powództwem o ustalenie istnienia prawa do lokalu socjalnego dotyczą jedynie dłużnika, oczywistym jest, że nie mogą one stanowić podstawy roszczenia powódki.

Powódka zachowuje jednak możliwość wystąpienia na podstawie art. 189 k.p.c. z żądaniem ustalenia prawa pozwanego do lokalu socjalnego. Powódka obiektywnie ma bowiem potrzebę usunięcia wątpliwości odnoszących się do tej kwestii. Zachodząca niepewność co do tego, czy S. G. (1) przysługuje lokal socjalny, jako przesłanka wszczęcia egzekucji z zajmowanego przez niego lokalu powoduje, że wynik postępowania ma wpływ na sytuację prawną powódki. Należy przy tym zauważyć, że powódka nie ma możliwości usunięcia tej niepewności w drodze wystąpienia z powództwem o eksmisję, gdyż roszczenie takie powódce nie przysługuje.

W realiach przedmiotowej sprawy dopuszczenie badania w trybie art. 189 k.p.c. prawa pozwanego do lokalu socjalnego nie prowadzi do badania zasadności orzeczenia w przedmiocie prawa do lokalu socjalnego zawartego w wyroku eksmisyjnym, gdyż orzeczenie w przedmiocie prawa do lokalu nigdy nie zapadło.

W efekcie przyjmując błędnie brak legitymacji czynnej powódki Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy.

Do takiej sytuacji dochodzi, gdy sąd pierwszej instancji nie zbada materialnej podstawy żądania, wychodząc z błędnego założenia, że istnieje przeszkoda unicestwiająca roszczenie albo wykluczająca jego skuteczne dochodzenie (por. wyr. SN z 9 stycznia 1936 r., C 1833/35, Zb. Orz. 1936, nr 8, poz. 315 oraz post. SN z 14 lutego 2013 r., II CZ 188/12; z 5 marca 2015 r., V CZ 126/14). Przykładem jest oddalenie powództwa z powodu błędnego uznania, że dochodzone roszczenie jest przedawnione, zachodzi brak legitymacji procesowej którejś ze stron (por. post. SN z 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12).

Wobec powyższego na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. Sąd Okręgowy uchylił zaskarżony wyrok oraz przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono z mocy art. 108 § 2 k.p.c..

Rozpoznając ponownie sprawę Sąd Rejonowy dokona oceny merytorycznej zasadności żądania pozwu.